

АГЕНЦИЯ ЗА БЪЛГАРИТЕ В
ЧУЖБИНА
ПРИ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

№ 12-06-03-00-1
27.01 1999 г.

бул. "Дондуков" № 2а, София 1000
тел. 986 14 92 и 986 70 68
факс 986 71 22

ИНФОРМАЦИЯ

от гоц. Пламен Павлов - председател на Агенцията за българите
в чужбина при Министерския съвет

ОТНОСНО: дейността на Агенцията за българите в чужбина при
Министерския съвет през 1998 година.

През изминалата година Агенцията за българите в чужбина (АБЧ) при Министерския съвет на Република България продължи да работи за осъществяването на последователна единна държавна политика спрямо нашите сънародници останали по волята на историческите обстоятелства извън пределите на страната. Нейната основна цел е: възстановяване, запазване и развитие на българското етнокултурно самосъзнание посредством разпространението и утвърждаването престижа на нашата култура, просвета, образование и наука по света; създаване на условия за формиране и организационно укрепване на структурите на българските общности; изготвяне на нормативна база; популяризирането на образа на първородината като цивилизована демократична държава с независима външна политика. С оглед на това през 1998 г. беше завършена, отпечатана и предоставена на български институции и общности у нас и в чужбина "Национална стратегическа програма. Защита и духовно обединение на българите по света", като част от Българската национална доктрина.

Реализирането на тази стратегическа задача, както е известно не е по силите и компетенциите на една отделна управленска структура. Своята отговорност в това отношение имат и други органи на властта (законодателна, изпълнителна, местна), както и неправителствените организации.

Познавайки добре проблемите на българската диаспора и емиграция, които не са малко на брой и не могат да бъдат решени едновременно, Агенцията съсредоточи своята дейност в следните по-важни направления:

I. НОРМАТИВНА УРЕДБА

Важен механизъм за реализиране на държавната политика към българите по

съвета е създаването на нормативна основа (база), тъй като съществуващата, доколкото я има, е недостатъчна и остаряла.

Няколкогодишните усилия и предложения на Агенцията за създаването на *Закон за българите в чужбина* бяха увенчани през 1998 г., когато завърши работата по проекта на закон и той бе приет от Народното събрание на първо четене. В него са залегнали редица текстове и постановки, разработени в АБЧ. Очаква се в началото на тази сесия на парламента той да бъде приет на второ четене, което ще създаде правна основа и обществена атмосфера за по-нататъшното духовно приобщаване на сънародниците ни, за развитие на нормативната уредба в тази област.

С участие на представители на Агенцията бе разработен, обсъден и приет от Народното събрание нов *Закон за българското гражданство*. До влизането му в сила през месец февруари т.г. трябва да се приеме Наредбата на министъра на правосъдието и правната евроинтеграция за неговото прилагане, Наредбата на министъра на образованието и науката за проверките за знание на български език и Инструкция за работа на съвета по гражданството. Агенцията изработва предложения по тези подзаконови актове, които ще бъдат предоставени на двете ведомства.

Агенцията подготви и представи мнения и предложения по *законите за чужденците, за бежанците*, както и предварително мнение по *проекта за изменение на закона за имената на гражданите от 1990 г.*, с цел облекчаване на процедурата за побългаряване на имената на заграничните българи с тяхно съгласие. Направено бе проучване за възможността да се установява при улеснени условия *гражданството на българите от Македония, Западните покрайнини и други съседни земи*, които са били в границите на България от 1941-1944 г., и са залазили българското си гражданство. Осъществено бе проучване и предстои да се предложи на компетентните органи подобряване работата с идващите българи от странство при митническото, паспортното и визово обслужване, административната дейност и т.н.

II. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ДРУГИ ВЕДОМСТВА И ОРГАНИЗАЦИИ

С Министерството на външните работи:

- Агенцията участва активно в подготовката и организацията при създаването на Информационния център на българското национално малцинство "Цариброд" - филиал Босилеград, Западните покрайнини, СР Югославия. Всяка седмица се предоставят на центъра периодични издания - български вестници и списания. За тази година Агенцията направи също абонамент за тези издания. Под координацията на АБЧ бе организирано снабдяването на центъра със съвременна техника, книги, справочници, художествена историческа и научна литература, аудио и видеокасети.

- Агенцията участва със свои представители и подготви становище относно позицията на българската делегация в преговорите между

Министерствата на външните работи на България и Турция по въпроси от имуществен и социален характер и т.н. Представител на АБЧ е включен също в Съвета за международна информационна стратегия към МВНР.

- Агенцията участва активно и подпомогна методически нашето посолство в Загреб при създаването на българска национална общност в Република Хърватска.

- Агенцията представи становище до МВНР в защита на българското национално малцинство, на основата на което бе подготвено виждането на българската страна по въпроса, свързан с новото административно-териториално деление на Р Молдова. Тя иницира подготовката на декларации по този проблем и от Международната асоциация на българите и Дружеството на българите в Хановер - Германия, изпратени до висшите държавни органи на Молдова и до международни правозащитни организации.

Двете ведомства активно си сътрудничат и си разменят информация и по други въпроси, свързани с българите по света.

С Министерство на образованието и науката:

- Агенцията изрази редица становища и предложения до МОН по актуални проблеми на нашата образователна стратегия към заграничните българи и оказва конкретно съдействие за решаване на проблеми на наши сънародници от различни страни, обучаващи се в български средни и висши училища, записване, прехвърляне от една специалност в друга, специализации, аспирантури, настаняване в общежития и т.н. Продължи добрата традиция двете ведомства да организират съвместно тържественото откриване на Новата учебна година за приетите студенти от български произход от диаспората.

С Министерство на правосъдието и правната евроинтеграция:

- Агенцията участва със свой представител в Между-ведомствения съвет по българското гражданство. Нейните предложения за облекчен режим, къс срок и ниски тарифи при получаване на българско гражданство от етнически българи от чужбина бяха възприети от работната група на МППЕ и залегнаха в приетия закон за българското гражданство.

С Министерството на културата - АБЧ си взаимодейства при осъществяването на съвместни инициативи, свързани с международната културна дейност и по-специално с работата на Българските културни институти в съответните страни с цел привличане на нашите сънародници там. От страна на АБЧ бе подготвен и представен *проект за участието на български интелектуалци от Германия за панаира в Лайпциг през март 1999 година*, чиито фокус е България - имена, културни прояви (дискусии, литературни четения, срещи, представяния).

С Министерство на регионалното развитие и благоустройството:

- през изтеклата година продължиха контактите на АБЧ с МРРБ с цел актуализиране на информацията, която бе осигурена чрез анкетни карти от области, общини и отделни населени места, свързана с преселването на наши

сънародници от чужбина (тяхното трайно установяване тук, осигуряването на работа, жилища и т.н.). Предвид новото административно-териториално деление на страната на 28 области, се взе решение да се изчака окончателното формиране на регионалните управи, след което да приключи изследването и да се прецени необходимостта от управленско решение по този комплексен и сложен проблем.

С неправителствени организации:

- със съдействието на фондация "Международен център по проблемите на малцинствата и културните взаимодействия" бяха осигурени финансови средства за издаването на 4 броя на в. "Български глас" - издание на българското малцинство в Тараклия, Бесарабия, Република Молдова; както и за пътните разноски на гостувалите във Велико Търново деца от Тараклия, участници в организирания от АБЧ и комитет "Родолюбие" - Велико Търново литературен конкурс "Кои български писатели познавате и обичате? И защо?".

- със съдействието на фондация "Ценности" бяха осигурени финансови средства, с които беше подпомогнато пребиването на наградените деца от литературния конкурс в България.

- Със съдействието на Българския футболен съюз бяха изпратени комплект речници, енциклопедии и друга литература за структурите на българските общности в Аржентина.

- продължи доброто сътрудничество и бяха осъществени редица инициативи с ВМРО, Дружеството за бесарабските и таврийските българи "Родолубец", Съюза "Западни покрайнини", Съюза на банатските българи, Дружеството за културни връзки с Румъния и т.н.

III. ПО-ВАЖНИ ПРОЯВИ

Агенцията организира през м. декември 1998 г. *Научно - практическа конференция на тема "Българските общности по света и политиката на България. Състояние, възможности и перспективи"*. В основния доклад, изнесен от председателя на АБЧ, в съдокладите и в изказванията в критичен дух бяха обсъдени и бяха дадени ценни препоръки за връзките между България и сънародниците ни в странство. Предложено бе създаването на междуведомствен съвет за координация между Агенцията и съответните министерства. Конференцията привлече вниманието на държавните органи и обществеността към тази проблематика, израз на което бе подобаващото ѝ медийно отразяване. Всичко това обогати натрупания опит, информацията и наблюденията в АБЧ и станаха ценно градиво за очертаването на актуалните и стратегически насоки на държавната политика за защита и духовно обединение на българите в странство.

Участваха представители на почти всички министерства и други държавни органи, на научни институти, на родолюбиви организации, членове на Светия синод на Българската православна църква, както и българи от чужбина от близо десет страни. Участниците в конференцията бяха приветствани от името на г-н Тодор Кавалджиев - вицепрезидент на Р България, под чийто патронаж се

проведе тази важна проява, от г-н Веселин Методиев - заместник-министър председател и министър на образованието и науката, упълномощен от президента на Републиката г-н Петър Стоянов и от г-н Марин Райков - заместник-министър на външните работи. По време на конференцията бе изложена идеята в навечерието на 2000 година (есента на 1999 г.) София да бъде домакин на среща на ръководителите на организациите на българските задгранични общности, посветена на проблемите на българите по света и политиката на Р България към тях. Предложението бе подкрепено както от наши държавни институции и обществени организации, така и от представителите на структурите на българите от чужбина, участвали в срещата включително и от Международната асоциация на българите.

Литературен конкурс "Кои български писатели познавате и обичате? И защо?" - трето издание, организиран съвместно със сп. "Родна реч" и Комитет "Родолюбие" - Велико Търново. В него участваха 52 деца от три континента (Европа, Америка и Австралия) и девет страни : Австралия, Аржентина, Западни покрайнини, СР Югославия, Канада, Молдова, Румъния, Украйна, Унгария, Чехия. Новото през тази година бе, че голяма част от работите на участниците гоїдоха по електронната поща - Канада, Румъния, Унгария, Чехия. Така нашите деца и училищата им влязоха в Интернет комуникация с нас, което разширява много възможностите за пренос на информация и образователни материали. Запазено бе високото равнище на журиране и представяне на детските работи в нашия печат. Единадесетте от децата участници бяха наградени с безплатно гостуване и екскурзии в България, по време на което те посетиха паметни места, свързани с българската история и култура.

Агенцията бе съорганизатор съвместно с Комисията по култура и медии при Народното събрание и радио "Варна", на първия по рода си *фолклорен фестивал "Добруджа пее и танцува 98"* в курорта Албена, за който осигури участието на художествен състав от Банат, Румъния. Фестивала премина при голям успех и бе възприет много добре от обществеността.

Агенцията оказва съдействие при организирането на *фолклорните празници "Новачене 98"*, както и на Детския хор "Пим Пам", който участва в *международния фестивал "Славянски базар"* в гр. Одеса, Украйна.

Осъществена бе *промоция на стихосбирката "Послание към Тангра" на поета Иван Николов*, от гр. Босилеград, Западните покрайнини, СР Югославия по време на откриването на филиала на Културно-информационния център на българското национално малцинство, която бе издадена от АБЧ.

Със съдействието на Агенцията бе осигурено *дарение на една стара книга от Англия на Университетската библиотека*. Професор Ана Хъдзън гари чрез ректора на СУ "Св.Климент Охридски" проф. Иван Лалов *сборника "Fasciculi Zizaniorum"* (еретически писания от XIV век в Англия), който съдържа извори за българската историческа наука и бе непознат досега у нас.

Със съдействието на Агенцията в присъствието на видни представители на науката, висшето образование и много журналисти бе представена *книгата на*

българския учен, живеещ в Нова Зеландия проф. Никола Касабов "Невронните мрежи" (издание на Харвардския университет 1997 г.), като екземпляри от нея бяха дарени чрез АБЧ на Народната библиотека "Св.св. Кирил и Методий" и на научни институти към БАН. По тази книга се четат курсове в близо 30 университета по света. Проф. Касабов е президент на азиатската организация за невронни науки.

Българският художник Ангел Гешев, живеещ в Пекин, Китай нагари Агенцията с портфолио от последните проекти на нашия голям и международно известен гобленист проф. Марин Върбанов, живял дълги години в Китай. Така продължи една традиция в Агенцията известни наши творци да обогатяват нейната колекция със свои произведения.

IV. ИЗДАТЕЛСКА И ИНФОРМАЦИОННА ДЕЙНОСТ

През отчетната година продължи издаването на списание "Ек", издание АБЧ, предназначено за сънародниците ни зад граница. Финансовите затруднения от 1997 - а, довели до съкращаване на традиционната периодика, бяха преодолени, и бе възстановен пълния цикъл от шест книжки годишно. Затова помогнаха и подновените абонаменти на редовни читатели от цял свят, както и заявления интерес към списанието от нови познайници на АБЧ. Някои от тях подпомогнаха списанието във финансово и морално отношение (минералогът Илия Делев от Бразилия, Весела Ганчева от Зимбабве, Атанас Кареев от Германия и др.). На страниците на списанието намериха място и редица знаменателни събития: промоцията на книгата на Стефан Груев (САЩ) - "Проектът Манхатън", на мемоарния том за великия бас Борис Христов (Италия), изложбата на авторитетния скулптор Андрей Лекарски (Париж) и много други.

През миналата година страницата на АБЧ в Интернет се превърна в самостоятелен информационен възел, чиято продукция получи добър прием.

Продължи и транслирането на електронния вариант на списание "Ек", както и Образователния курс по Интернет, запознаващ с християнските ни празници и свързаните с тях традиционни обреди, които получиха добър отзвук сред читателите на Web - страницата на Агенцията.

Излъчени бяха 26 броя от електронния вестник на АБЧ "България днес". Чрез него нашите сънародници, които имат достъп до Интернет, продължиха да получават актуална и проблемна информация за целокупния живот у нас в политиката, икономиката, културата, образованието, науката, спорта, включително и за събития, свързани с българите в чужбина.

Агенцията съдейства за подпомагането на новия български вестник "България прес", който се разпространява сред българите в САЩ. Във всеки брой на месечника, на Агенцията е отделена една страница, в която се помещават проблемни материали, статии и съобщения по актуални въпроси, свързани с българите в странство.

Агенцията осъществи и пое предпечатната подготовка и отпечатването на книгата на Иван Николов от Босилеград (секретар на ДСБЮ) "Послание към

Тангра". За нуждите на новия Културно-информационен център в Босилеград бяха отпечатани рекламни материали (типови покани, плакати и др.).

Оказано бе съдействие на много българи от чужбина, които бяха представени в изданията на Агенцията и в редица централни медии от Австралия, Аржентина, Германия, Италия, Канада, Китай, Македония, Молдова, Полша, Румъния, Русия, Турция, САЩ, Украйна, Унгария, Холандия, Чехия, СР Югославия (Западните покрайнини).

Излъчването на *българска телевизионна програма чрез сателит*, което се очаква да започне през тази година, ще спомогне изключително много за получаването от нашите сънародници на автентична актуална информация от България, ще съдейства за разпространението на българския език и култура сред нашите общности. За целта *АБЧ разработи и изпрати на ръководителите на българските дружества в чужбина и на изтъкнати експерти между тях анкета*, в която те да изложат свои мнения и препоръки за съдържанието на телевизионната програма.

V. СПРАВОЧНА И НАУЧНА ДЕЙНОСТ

Подготвени бяха справки и становища по различни въпроси, свързани с българите по света: по плановете за работа и отчетите на българските мисии в Букурещ, Москва, Кишинев, Киев, Одеса, като и материали за сънародниците ни в Молдова, Украйна, Румъния, Русия, Грузия, Казахстан, СР Югославия, предоставени за нуждите на държавни органи и официални лица - Администрацията на президента (президента и вицепрезидента), Народното събрание, Министерски съвет и други.

Разработени бяха *научни студии "Топографска и количествена характеристика на българската национална общност и диаспора в света", "Българската диаспора - зараждане и съвременни проблеми"* които са основа за втората част на Българската национална доктрина. Изготвена и публикувана бе *историческа карта "Разпокъсване на българското землище през XIX и началото на XX век"*, *научна концепция за изработване на Атлас на българските общности по света*, доклад *"Основни аспекти в политиката на България спрямо българите в Украйна"* на конференцията в Киев, *социологическо изследване "Икономическите възможности и интереси на емиграцията"*, части от което бяха публикувани във в. "Демокрация" и в. "Континент".

VI. ВРЪЗКИ С БЪЛГАРСКИТЕ ОБЩНОСТИ В ЧУЖБИНА

През отчетния период АБЧ разшири географията на връзките си с българи и български общности от чужбина, както и с тези които пребивават в България.

Продължи активната работа със структурите на българското национално малцинство в СР Югославия: Демократичния съюз на българите в Югославия (ДСБЮ), с Хелзинкския комитет за защита правата и свободите на българите в

Югославия, Хуманитарната организация "Солидарност" и с новосъздадения културно-информационен център "Цариброд - Босилеград". Сложено бе начало на контакти с българи от Скопие и Охрид, Македония. Продължи добротото сътрудничество с българските общности в Румъния (Старо Влашко и Банат), както и с Българската църковна община в Цариград, Турция и Българското културно гружество "Отец Паусий" в Атина, Гърция. Агенцията подпомогна и участва в създаването на българска общност в Република Хърватска. Установена бе връзка с сръбско-българското гружество в Баня Лука, Босна и Херцеговина и със Съюза на българите в Лимасол, Кипър. Контактите с българите и техните сдружения в Украйна и Молдова продължиха да се развиват във възходяща линия: Одески областен център за българска култура, Културния център и гимназията в Болград, читалището и редакцията на вестник "Български глас" в Тараклия, Дружеството на българите в Запорожие, Украинско-българския многопрофилен лицей в Приморск. Установени бяха връзки с Литовско-българското гружество "Янтра" - Вилнюс, с представители на Дружеството на българите в Архангелск, Руската федерация и с Българското културно-просветно гружество във Вроцлав, Полша. Разшириха се връзките с българите и техните гружества в Унгария, Чехия, Австрия, Германия.

Продължиха активните контакти с Българо-македонския културен център в Питсбърг, САЩ, чиито председател Пенка Френч два пъти гостува в Агенцията и донесе дарения от лекарства и сухи храни от питсбъргски българчета за детски приюти в София. Госпожа Френч бе удостоена от ръководството на Агенцията със званието Почетен представител на Агенцията в Съединените Щати. Развиха се връзките и с гружеството на новата емиграция в Бостън: създаден бе фолклорен състав, пристъпи се към създаване на българска църква и пантомимен театър и училище за пантомима в същия град. В много добро състояние са и контактите с "Американо-българския търговски съвет", Вашингтон, чиито изпълнителен директор Любов Фортунова - Ръсел получи делови връзки чрез Агенцията и взе участие в конференцията, организирана от АБЧ през месец декември м.г. Осъществени бяха контакти с Македонската патриотична организация (МПО), САЩ. Приветствието на АБЧ по случай 77-ия конгрес на МПО бе публикувано във в. "Македонска трибуна".

Установен бе контакт и с българи от Лос Анжелис - по-точно режисьора Момчил Карамитев, който заедно с Божидар Николчев от същия град, собственик на фирмата "Internet Tours", прави опити за създаване на българска етническа телевизионна емисия.

Поддържат се връзки и се разменя информация по електронната поща с българистите доц. Румяна Златанова от Хайделбергския университет, Германия и с проф. Синтия Вакарелийска от САЩ, която е председател на Американската асоциация по българистика в Питсбърг.

Обогатиха се контактите и с българо-канадската културна асоциация в Монреал, където проф. Георги Паничерски формира Българо-канадска камара и създаде страница на гружеството в Интернет и с Дружеството на българите в

Отава.

Агенцията подпомогна организацията по изпращането на паметника на Христо Ботев в гр. Роке Саенс Пеня, провинция Чако, Аржентина. Осъществен бе контакт на председателя на дружеството там г-н Хосе Чушков и с дарителя Стефан Софийски, който осигури средства за изработването на бюста и транспортирането. С наше съдействие бе осъществена консултация с г-н Филип Зигаров - директор на Софийската градска художествена галерия и с автора на скулптурата Асен Попов.

VII. ХУМАНИТАРНА, КУЛТУРНА И АДМИНИСТРАТИВНА ПОМОЩ

През годината бе оказана хуманитарна и културна помощ от книги, касети, видеопродукти, филми, традиционни национални костюми, видеокурса по български език на клубовете и общностите в Украйна, Молдова, Румъния, Унгария, Полша, както и на: Републиканското дружество на депортираните българи от Крим "Братя Стоянови"; на Културно-информационния център на българското национално малцинство в Цариброд и в Босилеград; на Сръбско-българското дружество в град Баня Лука, Босна и Херцеговина; на специализантки от СУ "Св. Климент Охридски" за етнокултурно изследване на българската общност в Словакия; на Българо-аржентинската асоциация "Хан Аспарух"; на Българо-аржентинската фондация в Буенос Айрес; на Дружеството в град Лас Бреняс, Аржентина; на Дружеството в Бостън, САЩ; както и тези във Венецуела, Куба, Мексико, Чили.

Оказана бе методическа помощ на българската национална общност в Хърватска за организирането и учредяването на българска православна църковна община в тази страна.

Подпомогнати бяха десетки българи от чужбина за решаване на техни административни, правни, имуществени, наследствени и лични проблеми.

* * *

Нагрупаният опит, наблюденията и установените контакти в работата и практиката на Агенцията дават основание да се смята, че формирането, развитието и реализирането на държавната стратегия и политика спрямо българите в чужбина за решаването на техните разнообразни проблеми изисква координираните усилия на редица държавни органи с различни компетенции. Ето защо създаването на трайна нормативна основа, регламентирана чрез съответните правни и други средства, ще съдейства за по-нататъшното духовно приобщаване на българите по света. Предстоящото окончателно приемане на новия *Закон за българите, живеещи извън България* ще създаде условия за *трайно реализиране на единната държавна политика*. Наложително е в проекта на закона да се включат разпоредби, които да определят статута и функциите на АБЧ като орган на Министерския съвет, който да координира и в определени случаи да

контролира и ръководи дейността на другите институции в работата с българите, живеещи извън страната. Реализирането на тази стратегия, наред с другите основополагащи принципи - създаване и усъвършенстване на нормативната уредба, рязкото засилване на информационната и координационна дейност, налагат формирането на институционални средства. *Институционалното единство*, което включва в себе си съществуващите структурни единици - *Агенцията за българите в чужбина - държавният орган, съответните звена в някои министерства* и самостоятелно организирани *сдружения, асоциации и фондации на наши сънародници в страната и в чужбина*, повелява наличието на активна и всеобхватна двупосочна връзка, както между България и диаспората, така и обратно на институциите на нашите сънародници в странство с първородината.

Изложените съображения предполагат да се помисли и за създаването на *Световен (Международен) форум* (събор, събрание, асамблея, конгрес) на българите по света, като *постоянно действащ орган*, който да се събира периодично на две или три години. Тези структури - държавният орган за българите в чужбина, самостоятелните и независими организации на нашите общности в чужбина и Световния форум, със съответното им организационно устройство ще имат за своя мисия приобщаването на българите към първородината, което ще фокусира и центрира вниманието около *институционалното единство на българската идея*. Важна стъпка в това отношение може да бъде организирането през есента на *тази година (месец септември или октомври)* на *Среща на ръководителите или други упълномощени представители на българските задгранични общности*, посветена на въпросите за защита и духовно обединение на българите по света. Тази първа по рода си проява ще се впише навременно и естествено в контекста на приемането на Закона за българите, живеещи извън България и във връзка с настъпващия XXI век.

Председател :

Доц. Пламен Павлов